

MZČR

Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ

**VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
SPECIALIZAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
V OBORU**

**ADIKTOLOG –
KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

Obsah

1	Cíl specializačního vzdělávání	75
2	Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání	75
2.1	Vstupní podmínky.....	75
2.2	Průběh specializačního vzdělávání	75
3	Učební plán	76
4	Učební osnova.....	77
4.1	Učební osnova základního modulu	77
4.2	Učební osnova odborného modulu OM 1	78
4.3	Učební osnova odborného modulu OM 2.....	81
4.4	Učební osnova odborného modulu OM 3.....	83
5	Hodnocení specializačního vzdělávání	85
6	Profil absolventa	86
6.1	Charakteristika činností, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost	86
7	Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť.....	87
7.1	Akreditovaná zařízení a pracoviště	87
8	Seznam doporučené literatury.....	89

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

1 Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru Klinická adiktologie je získání specializované způsobilosti s označením Klinický adiktolog, a to osvojením si potřebných teoretických znalostí, praktických dovedností, návyků týmové spolupráce i schopnosti samostatného rozhodování pro činnosti podle § 163a vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 55/2011 Sb.“).

2 Vstupní podmínky a průběh specializačního vzdělávání

2.1 Vstupní podmínky

Podmínkou pro zařazení do specializačního vzdělávání v oboru Klinická adiktologie je:

- a) získání odborné způsobilosti k výkonu povolání adiktologa dle § 21a zákona 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 96/2004 Sb.“) nebo přiznání odborné způsobilosti adiktologa podle ustanovení čl. VIII bodu 2 zákona č. 189/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony nebo uznání odborné způsobilosti podle hlavy VII nebo VIII zákona č. 96/2004 Sb. a
- b) absolvování magisterského studia v oboru adiktologie.

2.2 Průběh specializačního vzdělávání

Vzdělávací program obsahuje celkem 670 hodin teoretického vzdělávání a odborné praxe. Odborná praxe tvoří alespoň 50 % z celkového počtu hodin.

Vyučovací hodina teoretické výuky trvá v rozsahu 45 minut a odborné praxe trvá 60 minut.

Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit ve více akreditovaných zařízeních, pokud je nezajistí v celém rozsahu akreditované zařízení, kde účastník vzdělávání zahájil.

Vzdělávací program specializačního vzdělávání se skládá z modulů. Modulem se rozumí ucelená část vzdělávacího programu vymezená počtem hodin, který je stanoven vzdělávacím programem. Každý modul je zakončen hodnocením úrovně dosažených výsledků vzdělávání.

Optimální doba specializačního vzdělávání je 24 měsíců, tuto dobu lze prodloužit nebo zkrátit při zachování kvality vzdělávání a počtu hodin vzdělávacího programu. Teoretickou část specializačního vzdělávání lze absolvovat distanční formou, např. formou e-learningu.

Vzdělávací program uskutečňuje akreditované zařízení. Akreditovaným zařízením je poskytovatel zdravotních služeb, jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, kterým ministerstvo udělilo akreditaci v souladu s § 45 zákona č. 96/2004 Sb. Udělení akreditace se získává oprávnění k uskutečňování vzdělávacího programu nebo jeho části.

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

Průběh specializačního vzdělávání je evidován v tzv. logbooku (deníku, studijním průkazu), do něhož provádí školitel záznamy o provedených výkonech v rámci odborné praxe. Záznamy do logbooku provádí rovněž lektor pro teoretickou výuku.

Podmínkou pro získání specializované způsobilosti v oboru Klinická adiktologie je:

- a) zařazení do oboru specializačního vzdělávání,
- b) prokázání výkonu povolání při poskytování zdravotních služeb v klinické adiktologii v délce minimálně 1 roku z období posledních 6 let v rozsahu minimálně poloviny stanovené týdenní pracovní doby nebo minimálně 2 let z období posledních 6 let v rozsahu minimálně pětiny stanovené týdenní pracovní doby, a to podle § 56 odst. 6 zákona č. 96/2004 Sb.
- c) absolvování teoretické části stanovené programem specializačního vzdělávání Klinická adiktologie,
- d) absolvování praktické části stanovené programem specializačního vzdělávání Klinická adiktologie,
- e) úspěšné vykonání atestační zkoušky.

3 Učební plán

Specializační vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE				
Kód	Typ	Název	Rozsah	
			Teorie (počet hodin)	Praxe (počet hodin)
			AZ	AZ
ZM	P	Právní rámec a kvalita zdravotní péče, základy zdravotnické péče a individuální práce s pacientem	20	
OM 1	P	Adiktologie v klinické praxi	110	
OM 2	P	Klinické doporučené postupy v adiktologii a jejich aplikace		100
OM 3	P	Odborná praxe		440
			130	540
Celkem			670 hodin	

Vysvětlivky: ZM - základní modul, OM – odborný modul, P – povinný, AZ – akreditované zařízení

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

4 Učební osnova

4.1 Učební osnova základního modulu

Modul, který je uspořádaný z témat a kazuistických seminářů, seznamuje účastníka specializačního vzdělávání s právním rámcem a kvalitou zdravotní péče, základy zdravotnické péče a individuální práce s pacientem. Základní modul lze absolvovat v průběhu celého specializačního vzdělávání.

Základní modul – ZM	Právní rámec a kvalita zdravotní péče, základy zdravotnické péče a individuální práce s pacientem	
Typ modulu	Povinný	
Rozsah modulu	20 hodin teoretické výuky	
Cíl	Osvojit si teoretické znalosti o organizačním a metodickém vedení pracoviště, včetně hodnocení kvality, efektivity péče a dovednosti poskytování odborné první pomoci.	
Téma	Rozpis učiva	Min. počet hodin
Odborná první pomoc	Rozpoznávání stavů ohrožujících bezprostředně život a výkony první pomoci k zastavení zevního krvácení, k obnovení a udržení průchodnosti dýchacích cest a neodkladná resuscitace.	4
Základy zdravotnické legislativy a etiky ve zdravotnictví	Aktuální otázky ekonomiky ve zdravotnictví, přehled zdravotnického práva a legislativy a základy etiky ve zdravotnictví.	4
Kasuistické semináře	Povinná účast na kasuistických seminářích konaných na akreditovaných pracovištích (s min. počtem účastnických míst 5 pod vedením školitele z akreditovaného zařízení. Kasuistické semináře jsou specificky zaměřeny na témata Základního modulu, tj. odborná první pomoc, problematika legislativy a etiky, kvalita a efektivita zdravotní péče.	8
Kvalita a efektivita zdravotní péče	Evidence-based přístup ve zdravotnictví a v adiktologii; kritéria kvality a efektivity a evaluační nástroje; standardy péče, akreditace, certifikace; doporučené postupy v adiktologii.	4
Výsledky vzdělávání		
Absolvent základního modulu bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto teoretické znalosti a bude znát: <ul style="list-style-type: none"> • systém zdravotní péče v ČR • základní právní předpisy ve zdravotnictví a je si vědom právní odpovědnosti ve zdravotnictví, • zásady vedení zdravotnické dokumentace, • standardní postupy adiktologické péče, • systém akreditací a certifikací v systému adiktologických služeb, • zásady hodnocení kvality a efektivity adiktologické péče, 		

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

- postupy v oblasti odborné první pomoci pro zdravotnické pracovníky, etiky ve zdravotnictví, legislativy a v oblasti kvality a efektivit zdravotní péče.

Absolvent základního modulu bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto praktické dovednosti a bude připraven:

- poskytnout odbornou první pomoc dle aktuálních moderních postupů,
- rozeznat a posoudit neetické a protiprávní chování spolupracovníků a vyhodnotit jeho důsledky,
- poskytovat zdravotní služby na náležitě odborné úrovni,
- prezentovat případ a provést rozbor případu, na základě adiktologické rozvahy a plánovat postup léčby,
- získané poznatky aplikovat do praxe.

Způsob ukončení modulu

Absolvování všech výše uvedených teoretických témat a kazuistických seminářů.

4.2 Učební osnova odborného modulu OM 1

Odborný modul – OM 1	Adiktologie v klinické praxi	
Typ modulu	Povinný	
Rozsah modulu	110 hodin teoretické výuky	
Cíl	Osvojit si teoretické znalosti v klinické adiktologii se zaměřením na diagnostiku, farmakoterapii, psychoterapii, práci se specifickými cílovými skupinami a zajištěním kvality poskytované péče.	
Téma	Rozpis učiva	Min. počet hodin
Diagnostika v adiktologii	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostika a diferenciální diagnostika duševních poruch, využití klasifikačních manuálů MKN-11, DSM-5 • Vícerozměrná diagnostika a práce s anamnézou • Duální diagnózy • Somatická poškození z užívání návykových látek • Využívané koncepty (case management, recovery) • Diagnostická kritéria adiktologických poruch • Diagnostické a orientační screeningové nástroje • Časná diagnostika a krátká intervence • Diagnostické adiktologické vyšetření • Diagnostická zpráva adiktologa • Stanovení léčebného plánu 	12
Dětská adiktologie	<ul style="list-style-type: none"> • Specifika adiktologické diagnostiky dětí • Léčebné postupy u dětí • Indikovaná primární prevence • Komunikace a spolupráce s relevantními subjekty péče o dítě (Orgán sociálně právní ochrany dětí, zařízení ústavní výchovy, školská zařízení) • Práce s rodinou dětského pacienta 	6

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

Farmakoterapie závislostí	<ul style="list-style-type: none"> • Přehled základních skupin psychofarmak a jejich účinků • Základní biochemická vyšetření u závislostí • Farmakologická léčba somatických onemocnění souvisejících se závislostí • Indikace, kontraindikace a vzájemné interakce léků a návykových látek • Substituční léčba závislosti • Farmakoterapie adiktologických poruch (anticravingové preparáty, averzivní terapie atd.) • Výzkum terapeutických účinků návykových látek 	6
Neurobiologie závislostí	<ul style="list-style-type: none"> • Psychofarmakologie • Mechanismus účinku návykových látek a psychofarmak v centrální nervové soustavě • Princip vzniku, rozvoje a udržování závislosti • Neuronální okruhy drogových závislostí • Principy rehabilitace funkčních změn v mozku 	6
Etika ve zdravotnictví	<ul style="list-style-type: none"> • Specifické etické aspekty v adiktologické klinické praxi a klinickém výzkumu • Práva pacientů • Ochrana osobních údajů ve zdravotnictví • Strategie řešení etických dilemat • Etické kodexy a komise • Klinická a vědecká integrita 	6
Supervize a intervize	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj profesních kompetencí • Principy a aplikace supervize, supervizní formáty • Spolupráce a podpora v týmu • Psychohygienu a prevence vyhoření 	8
Gerontoadiktologie	<ul style="list-style-type: none"> • Specifika adiktologické diagnostiky a léčebné postupy u seniorů a dlouhodobých uživatelů návykových látek • Komunikace a spolupráce s relevantními subjekty (další pečující, zdravotnická a sociální zařízení) • Práce s pacienty se závažným zdravotním poškozením (poškození kognitivních funkcí, chronická onemocnění) • Case management • Existenciální rozměr péče • Práce s umírajícím pacientem a jeho blízkými 	6
Psychoterapie v adiktologii	<ul style="list-style-type: none"> • Aktuální psychoterapeutické přístupy v léčbě závislostí • Individuální práce s pacientem • Skupinová psychoterapie a její zásady • Rodinná a párová terapie • Postupy a metody adiktologické terapie 	36
Kasuistické semináře	Kasuistické semináře jsou specificky zaměřeny na témata Odborného modulu OM 1, tj. diagnostika v adiktologii, dětská adiktologie, farmakoterapie, etika ve zdravotnictví, gerontoadiktologie a psychoterapie v adiktologii.	24

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**
Výsledky vzdělávání

Absolvent odborného modulu OM 1 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto teoretické znalosti a bude znát:

- význam a limity diagnóz a jejich využití v terapeutické práci,
- systém péče o děti a seniory a je schopen komunikovat a spolupracovat s dalšími relevantními subjekty,
- význam zapojení rodiny a dalších relevantních subjektů do péče o pacienta,
- používané skupiny psychofarmak a znát jejich účinky,
- základní postupy farmakologické léčby somatických onemocnění souvisejících se závislostí včetně farmakoterapie adiktologických poruch (anticravingové preparáty, averzivní terapie atd.),
- indikace, kontraindikace a vzájemné interakce léků a návykových látek v oblasti péče o závislé,
- principy a postupy substituční léčby závislostí,
- výsledky výzkumu terapeutických účinků návykových látek,
- práva pacientů a dodržovat je v praxi,
- aktuální psychoterapeutické přístupy v léčbě závislostí a evidence-based postupy a metody adiktologické terapie.

Absolvent odborného modulu OM 1 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto praktické dovednosti a bude připraven:

- vést vícerozměrný anamnestický rozhovor a na jeho základě stanovit diagnózu za využití klasifikací MKN-11 a DSM-V (spektrum F10-F19, F63),
- použít screeningové adiktologické nástroje,
- rozlišit symptomy dalších psychiatrických poruch a na jejich základě referovat ke specialistovi,
- stanovit vhodný léčebný plán,
- zvolit vhodný postup v léčbě adiktologických poruch u dětí a seniorů, a ten aplikovat,
- komunikovat a spolupracovat s dalšími relevantními subjekty v rámci systému péče o děti a seniory,
- aplikovat zásady poradenství s blízkými osobami dětí a seniorů,
- aplikovat včasnou a krátkou intervenci a stanovuje plán péče u dětí ohrožených závislostí či již závislých,
- aplikovat specifika adiktologické diagnostiky a léčebné postupy u dlouhodobých uživatelů návykových látek,
- využít diferenciální diagnostiku při práci s pacienty se závažným zdravotním poškozením,
- aplikovat ve své praxi existenciální rozměr péče a je schopen práce s umírajícím pacientem a jeho blízkými za využití supervize,
- vhodně doporučit postup substituční léčby závislostí popsat a vysvětlit mechanismus účinku návykových látek a psychofarmak v CNS, včetně principu vzniku, rozvoje a udržování závislosti a principu rehabilitace funkčních změn v mozku,
- vhodně navrhnout farmakoterapii pacienta,
- dodržovat a uplatňovat práva pacientů v praxi,
- popsat a aplikovat specifické etické aspekty v adiktologické klinické praxi a klinickém výzkumu,
- navrhnout strategie řešení etických dilemat za využití etických kodexů,
- vysvětlit a aplikovat principy supervize a umí je využít v praxi,
- využívat supervize a intervize pro rozvoj profesních kompetencí, zvyšování kvality péče a psychohygienu,
- pracovat v týmu a spolupracovat s dalšími odbornostmi,
- používat evidence-based postupy a metody adiktologické terapie,

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

- vést individuální práci s pacientem, skupinovou adiktologickou terapii a rodinné párové poradenství.

Způsob ukončení modulu

Absolvování všech výše uvedených teoretických kurzů a vypracování kasuistiky pacienta.

4.3 Učební osnova odborného modulu OM 2

Odborný modul OM 2	Klinické doporučené postupy v adiktologii a jejich aplikace	
Typ modulu	Povinný	
Rozsah modulu	100 hodin klinických postupů	
Cíl	Vybavit klinického adiktologa praktickými dovednostmi potřebnými pro správnou a bezpečnou aplikaci Klinických doporučených postupů	
Téma	Rozpis učiva	Min. počet hodin
1. Klinické doporučené postupy (KDP) pro práci s dospělými adiktologickými pacienty	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s KDP v klinické praxi • Aplikace KDP pro různé skupiny pacientů (cílové skupiny) v závislosti na primárních diagnózách (F.10 – F.19) a variabilita postupu daná odlišností těchto skupin. • Aplikace KDP u specifických cílových skupin dle jejich potřeb a možností (těhotné uživatelky a matky s dětmi, migranti, vězeňská populace atd.). • Aplikace KDP v podmínkách různých specializovaných adiktologických služeb a schopnost aplikovat KDP v těchto odlišných provozech • Aplikace KDP v kontextu různých typů zdravotních i nezdravotních služeb, kde se vyskytují osoby s adiktologickým problémem (sociální služby, školská zařízení, věznice, domovy pro seniory atd.) • Praktické zvládnutí předepsaného počtu případů pod supervizí a jejich prezentace. 	32
2. Klinické doporučené postupy v adiktologii (KDP) pro práci s dětmi, dospívajícími a rodinami	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s KDP v klinické praxi • Aplikace KDP pro různé skupiny pacientů (cílové skupiny) v závislosti na primárních diagnózách (F.10 – F.19) a variabilita postupu daná odlišností těchto skupin. • Aplikace KDP u specifických cílových skupin dle jejich potřeb a možností (těhotné uživatelky a matky s dětmi, migranti, vězeňská populace atd.). • Aplikace KDP v podmínkách různých specializovaných adiktologických služeb a schopnost aplikovat KDP v těchto odlišných provozech. • Aplikace KDP v kontextu různých typů zdravotních i nezdravotních služeb, kde se vyskytují osoby 	16

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
------	---

	<ul style="list-style-type: none"> s adiktologickým problémem (sociální služby, školská zařízení, věznice, domovy pro seniory atd.) • Praktické zvládnutí předepsaného počtu případů pod supervizí a jejich prezentace. 	
3. Klinické doporučené postupy (KDP) pro práci s geronto-adiktologickými pacienty	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s KDP v klinické praxi • Aplikace KDP pro různé skupiny pacientů (cílové skupiny) v závislosti na primárních diagnózách (F.10 – F.19) a variabilita postupu daná odlišností těchto skupin. • Aplikace KDP u specifických cílových skupin dle jejich potřeb a možností (těhotné uživatelky a matky s dětmi, migranti, vězeňská populace atd.). • Aplikace KDP v podmínkách různých specializovaných adiktologických služeb a schopnost aplikovat KDP v těchto odlišných provozech. • Aplikace KDP v podmínkách různých nesespecializovaných zdravotních, sociálních (případně provozů věznic, PMS atd.) služeb schopnost aplikovat KDP v těchto odlišných provozech, včetně domovů pro seniory atd. • Praktické zvládnutí předepsaného počtu případů pod supervizí a jejich prezentace. 	16
4. Klinické doporučené postupy (KDP): intervizní a supervizní semináře a podpora	<ul style="list-style-type: none"> • Intervizní a supervizní semináře podporující zpracování hlavních tří kazuistických demonstrací. • Metodická podpora a příprava demonstrace klinického postupu za každou ze tří hlavních oblastí KDP • Vypracování 3 (za každou oblast 1-3 KDP) případových studií zakončených demonstrací klinického postupu a jeho obhájení na závěrečném klinickém semináři 	36
Výsledky vzdělávání		
<p>Absolvent odborného modulu OM 2 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto teoretické znalosti a bude znát:</p> <ul style="list-style-type: none"> • význam a využití KDP v praxi, • KDP v oblasti různých cílových skupin (adiktologické diagnózy F.10 – F.19, matky s dětmi, migranti, etnické skupiny atd.), • KDP v oblasti různých typů adiktologických služeb, • KDP v oblasti různých typů zdravotních i nezdravotních služeb, kde se vyskytují osoby s adiktologickým problémem (sociální služby, školská zařízení, věznice, domovy pro seniory atd.). <p>Absolvent odborného modulu OM 2 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto praktické dovednosti a bude připraven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • správně pracovat a vyhodnotit informace v KDP • správně aplikovat postup daný KDP dle dané diagnostické skupiny pacientů dle hlavní adiktologické diagnózy F.10 – F.19, • správně aplikovat postup daný KDP u specifických cílových skupin (matky s dětmi, migranti, etnické skupiny atd.), 		

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

- správně aplikovat postup daný KDP v kontextu různých typů specializovaných adiktologických služeb-,
- správně aplikovat postup daný KDP v kontextu různých typů zdravotních i nezdravotních služeb, kde se vyskytují osoby s adiktologickým problémem (sociální služby, školská zařízení, věznice, domovy pro seniory atd.),
- samostatně aplikovat a demonstrovat postup dle KDP.

Způsob ukončení modulu

Podmínkou splnění a zakončení modulu je samostatné vypracování 3 (za každou oblast 1-3 KDP) případových studií zakončených demonstrací klinického postupu a jeho obhájení na závěrečném klinickém semináři, který je součástí tohoto modulu.

4.4 Učební osnova odborného modulu OM 3

Odborný modul OM 3	Odborná praxe	
Typ modulu	Povinný	
Rozsah	440 hodin odborné praxe, která probíhá na akreditovaných pracovištích dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb., která jsou schopná zabezpečit provádění výkonů uvedených v logbooku a jejichž provozy mají příslušné vybavení. Odborná praxe může být vykonávána maximálně z 20 % v zařízeních poskytující sociální služby dle zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách.	
Cíl	Získání a upevnění praktických dovedností formou odborné praxe v rozsahu 12 týdnů.	
Specifikace pracoviště		Min. počet hodin
Detoxifikační jednotka		80
Residenční adiktologické služby		80
Adiktologická ambulance nebo psychiatrická ambulance se zaměřením na léčbu závislostí		80
Dětská adiktologická ambulance nebo dětské adiktologické lůžkové oddělení		80
Lůžková obecná psychiatrie (tj. nespécializovaná na léčbu závislosti)		80
Dětská lůžková obecná psychiatrie (tj. nespécializovaná na léčbu závislosti)		40
Seznam výkonů		Počet výkonů
Komplexní vyšetření adiktologem u pacienta ve věku 18–60 let (klinické posouzení pacienta a interpretace výsledků v rámci diferenciatní diagnostiky)		10
Adiktologická rozvaha a stanovení léčebného plánu		10
Adiktologická terapie individuální		10
Adiktologická terapie skupinová		10
Adiktologická rodinná terapie		5
Edukace pacienta / rodinných příslušníků		5

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

Odběr kapilární krve	5
Provedení orientačního vyšetření na přítomnost návykových látek u pacienta (dech, moč, sliny, pot – dle vybavení pracoviště)	5
Podání léčivého přípravku na základě indikace lékaře	5
Výstupní adiktologické vyšetření a stanovení dalšího postupu	5
Komplexní vyšetření adiktologem pacienta mladšího 18 let (klinické posouzení pacienta a interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky)	2
Adiktologická rozvaha a stanovení léčebného plánu u pacienta mladšího 18 let	2
Komplexní vyšetření adiktologem pacienta nad 60 let (klinické posouzení pacienta a interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky)	2
Adiktologická rozvaha a stanovení léčebného plánu u pacienta nad 60 let	2
Komplexní vyšetření adiktologem u pacientů hospitalizovaných na lůžkovém psychiatrickém oddělení pro jinou duševní poruchu než F10-F19 (klinické posouzení pacienta a interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky)	3
Adiktologická rozvaha a stanovení léčebného plánu u pacientů hospitalizovaných na lůžkovém psychiatrickém oddělení pro jinou duševní poruchu než F10-F19	3

Výsledky vzdělávání

Absolvent odborného modulu OM 3 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto teoretické vědomosti a bude znát :

- postupy zahájení péče, vstupního adiktologického vyšetření, kontrolního vyšetření a postupy provedení intervence v rámci minimálního kontaktu s pacientem,
- systém péče poskytovatelů zdravotních služeb poskytujících lůžkovou péči v oboru psychiatrie a používané adiktologické intervence s ohledem na výskyt duálních diagnóz a specifických potřeb této cílové skupiny,
- postupy a využití screeningových vyšetření u pacientů s afektivní poruchou,
- Diagnostické postupy pro stanovení diagnóz F10-F19 a F63 a postupy krátké intervence.

Absolvent odborného modulu OM 3 bude mít při poskytování zdravotních služeb tyto praktické dovednosti a bude připraven:

- zahájit péči, provést vstupní adiktologické vyšetření, kontrolní vyšetření a provést intervence v rámci minimálního kontaktu s pacientem,
- znát a je schopen použít screeningová vyšetření u pacientů s afektivní poruchou,
- provádět diagnostická vyšetření pro stanovení diagnóz F10-F19 a F63,
- provádět krátkou intervenci,
- na základě indikace lékaře podávat léčivé přípravky,
- provádět orientační screeningové vyšetření moči na přítomnost návykových látek a odběr kapilární krve,
- provádět a vyhodnocovat vyšetření alkohol testerem,
- poskytovat základní sociální a právní poradenství pacientovi,
- konzultovat s pacientem nebo jeho blízkými postup léčby osobně i telefonicky,
- aplikovat doporučené postupy u pacientů s odvykacím stavem, *doporučit / odeslat* pacienta do detoxifikačního zařízení a provádět poradenské a terapeutické postupy adekvátně k potřebám pacienta,

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
-------------	---

- *doporučit/odeslat pacienta do zdravotnického zařízení poskytujícího lůžkovou zdravotní péči nebo pobytové sociální služby adiktologickým pacientům na základě vyhodnocení potřeb pacienta, provádět komunitní terapii a další terapeutické postupy s pacientem v tomto typu léčby a jeho blízkými,*
- *doporučit/odeslat pacienta k poskytovateli specializované ambulantní zdravotní péče nebo ambulantních sociálních služeb na základě vyhodnocení potřeb pacienta, provádět terapeutické postupy s pacientem v rámci poskytování ambulantní zdravotní péče a s jeho blízkými,*
- *provádět adekvátní adiktologické intervence u dětského pacienta v rámci ambulantní i lůžkové zdravotní péče s ohledem na specifické potřeby této cílové skupiny,*
- *provádět adekvátní intervence u seniorních pacientů s ohledem na specifické potřeby této cílové skupiny,*
- *provádět adiktologické intervence s ohledem na výskyt duálních diagnóz a specifických potřeb této cílové skupiny,*
- *u pacientů s duální diagnózou navrhnout adekvátní postup v léčbě závislosti.*

Způsob ukončení modulu

Hodnocení, shrnutí, zpětná vazba.

5 Hodnocení specializačního vzdělávání

- a) Školitel akreditovaného zařízení vypracovává studijní plán a plán plnění odborné praxe a praktických výkonů, které má účastník specializačního vzdělávání v průběhu přípravy absolvovat a průběžně prověřuje jeho znalosti, vědomosti a dovednosti.)
- b) **Předpoklad přístupu k atestační zkoušce:**
- absolvování povinné praxe a její zhodnocení v logbooku,
 - absolvování povinných vzdělávacích modulů,
 - předložení seznamu výkonů v logbooku potvrzené školitelem,
 - předložení vypracované písemné kazuistické práce na schválené téma, která obsahem a po formální stránce splňuje všechny požadavky kladené na odbornou publikaci (25–40 stran textu, klasické členění, alespoň 15 literárních citací, pevná nebo kroužková vazba). Písemná práce může být nahrazena odbornou publikací v impaktovaném nebo recenzovaném odborném časopise s adiktologickou problematikou. Publikace musí obsahovat vlastní výsledky a školenc musí být jejím prvním autorem. Publikace může být psána v českém nebo anglickém jazyce a nesmí být starší pěti let.
- c) **Atestační zkouška** – probíhá dle § 6 a 7 vyhlášky č. 189/2009 Sb., o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka (vyhláška o zkouškách podle zákona o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE****Část teoretická** (3 odborné otázky z následujících okruhů):

- diagnostika a léčba závislostí (témata z diagnostiky, farmakoterapie, psychoterapie, neurobiologie a konkrétních intervencí)
- léčebné postupy u specifických cílových skupin (děti, senioři, kuřáci, gambleři, pacienti s psychiatrickou diagnózou atd.)
- nástroje zajišťování kvality adiktologické péče (témata z etiky, práva, supervize, evaluace)

Část praktická:

- obhajoba písemné kazuistické práce
- praktická demonstrace vybrané intervence ((a) rozvaha nad konkrétním případem prezentovaným formou kasuistiky, (b) modelový pacient)

Atestační zkoušku lze vykonat nejpozději do 5 let od splnění všech požadavků daných vzdělávacím programem. Při neúspěšném absolvování lze zkoušku opakovat nejdříve za 6 měsíců ode dne neúspěšně vykonané zkoušky. Atestační zkoušku lze opakovat nejvýše dvakrát.

6 Profil absolventa

Absolvent specializačního vzdělávání v oboru „Adiktolog - Klinická adiktologie je schopen provádět, zajišťovat a koordinovat základní, specializovanou a vysoce specializovanou adiktologickou péči.

6.1 Charakteristika činností, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost

Klinický adiktolog vykonává bez odborného dohledu a bez indikace lékaře činnosti podle § 22 odst. 1 a 2 a dále v oblasti závislosti na návykových látkách a dalších závislostí může

- provádět odběr kapilární krve,
- provádět diferenciální diagnostiku pro účely poskytování dalších zdravotních služeb,
- provádět adiktologickou terapii individuální, skupinovou a rodinnou,
- hodnotit kvalitu a efektivitu poskytované adiktologické péče,
- podílet se na vývoji a testování nových diagnostických metod a postupů a provádět zácvk adiktologů v těchto metodách a postupech,
- podílet se na vývoji a testování nových adiktologických intervencí a postupů a školit v zacházení s těmito metodami,
- v rozsahu své specializované způsobilosti vykonávat činnosti při krizové intervenci,
- školit zdravotnické pracovníky v oblasti adiktologie, zejména v časně diagnostice a krátké intervenci, prevenci, předávání do péče, sdílení péče,
- provádět konziliární, revizní a posudkovou činnost v oboru adiktologie,
- provádět a organizovat klinicko-výzkumnou činnost v rámci oboru adiktologie, vytvářet podmínky pro aplikaci výsledku výzkumu do klinické praxe na vlastním pracovišti v rámci oboru.

MZČR

**Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru
ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE**

- na základě indikace lékaře se specializovanou způsobilostí v oboru psychiatrie nebo v oboru dětská a dorostová psychiatrie nebo lékaře se zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci může vést léčebný režim oddělení léčby závislostí.
- na základě indikace lékaře se zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru lékařská psychoterapie a se specializovanou způsobilostí v oboru psychiatrie nebo v oboru dětská a dorostová psychiatrie nebo se zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci nebo psychologa ve zdravotnictví se specializovanou způsobilostí v oboru psychoterapie může vést psychotherapeutický režim oddělení léčby závislostí, poskytovat adiktologickou psychoterapii.
- na základě indikace lékaře může podávat léčivé přípravky.

7 Charakteristika akreditovaných zařízení a pracovišť

Vzdělávací instituce, poskytovatelé zdravotních služeb a pracoviště zajišťující výuku účastníků specializačního vzdělávání, musí být akreditovány dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb. Tato zařízení musí účastníkovi zajistit absolvování specializačního vzdělávání dle tohoto vzdělávacího programu. Minimální kritéria akreditovaných zařízení jsou dána splněním odborných, provozních, technických a personálních předpokladů.

7.1 Akreditovaná zařízení a pracoviště**Personální zabezpečení****Lektor teoretické části vzdělávacího programu**

Lektorem teoretické části je osoba v pracovněprávním nebo obdobném smluvním vztahu akreditovaného zařízení, který přednáší danou část vzdělávacího programu a prověřuje teoretické znalosti účastníka vzdělávání.

Lektorem teoretické části vzdělávacího programu může být zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v oboru Klinická adiktologie, dále osoba s jinou kvalifikací, jejíž odbornost odpovídá přednášené problematice (právo, ekonomika, management, atd).

- Vzhledem k nově koncipovanému vzdělávacímu programu může být lektor teoretické části: lékař, který získal specializovanou způsobilost v oboru Psychiatrie, a splňuje délku praxe v daném oboru minimálně 5 let.
- adiktolog dle § 21a zákona č. 96/2004 Sb., který je současně absolventem magisterského studijního programu adiktologie a splňuje délku práce v oboru minimálně 5 let.

Tato výjimka však platí nejvýše po dobu 10 let od vydání vzdělávacího programu v oboru Klinická adiktologie.

Školitel praktické části vzdělávacího programu

Školitelem praktické části vzdělávacího programu (praktického vyučování, odborné praxe) je zaměstnanec akreditovaného zařízení, který průběžně prověřuje teoretické znalosti a praktické dovednosti účastníka vzdělávání a vypracovává studijní plán a plán plnění praktických výkonů, které musí účastník vzdělávání absolvovat.

Školitelem může být zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v oboru Klinická adiktologie.

Vzhledem k nově koncipovanému vzdělávacímu programu může být školitel praktické části:

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
<ul style="list-style-type: none"> • lékař, který získal specializovanou způsobilost v oboru Psychiatrie, a splňuje délku praxe v daném oboru minimálně 5 let. • adiktolog dle § 21a zákona č. 96/2004 Sb., který je současně absolventem magisterského studijního programu adiktologie a splňuje délku práce v oboru minimálně 5 let. <p>Tato výjimka však platí nejvýše po dobu 10 let od vydání vzdělávacího programu v oboru Klinická adiktologie.</p> <p>Odborný garant odpovídá za odbornou úroveň vzdělávacího programu, koordinuje obsahovou přípravu vzdělávacího programu, dohlíží na kvalitu jeho uskutečňování, vyhodnocuje a rozvíjí jej.</p> <p>Odborným garantem může být zdravotnický pracovník se specializovanou způsobilostí v příslušném oboru nebo jiný zdravotnický pracovník, který získal specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost odpovídající tématu daného vzdělávacího programu, a splňuje délku praxe v daném oboru minimálně 10 let.</p>	
Technické a věcné vybavení	
<p>Pro teoretickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Technické a věcné vybavení pracoviště dle vyhlášky č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, ve znění pozdějších předpisů. • Přístup k odborné literatuře včetně elektronických databází (zajištěn vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení). • Učebna pro teoretickou část vzdělávacího programu s příslušným vybavením – PC, dataprojektorem a s možností přístupu k internetu. • Učebna pro Kasuistické semináře, která může být využita jako seminární místnost s kapacitou nejméně 8 osob. <p>Pro praktickou část vzdělávacího programu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pracoviště pro výuku odborné praxe v akreditovaném zařízení je vybaveno dle platných standardů věcného a technického vybavení. • Odborná praxe probíhá na akreditovaných pracovištích dle ustanovení § 45 zákona č. 96/2004 Sb., která jsou schopná zabezpečit provádění výkonů uvedených v logbooku a jejichž provoz mají příslušné vybavení. Odborná praxe může být vykonávána ve zdravotnických zařízeních a dále v rozsahu maximálně 20 % v zařízeních poskytující sociální služby dle zák. 108/2006 Sb., o sociálních službách, které poskytují odbornou péči osobám s adiktologickou poruchou dle § 27 zák. 65/2017 Sb. (jedná se například o terénní služby, terapeutické komunity a další). 	
Organizační a provozní požadavky	
<p>Poskytování zdravotní péče v oboru adiktologie pro teoretickou část vzdělávacího programu i jiná zařízení, která mají smluvní vztah s poskytovatelem zdravotní péče dle příslušného oboru specializace v oblasti prevence a léčby závislosti na návykových látkách a dalších závislostí, event. v oboru psychiatrie.</p>	
Bezpečnost a ochrana zdraví	
<ul style="list-style-type: none"> • Součástí teoretické i praktické části je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany včetně ochrany před ionizujícím zářením. • Výuka k bezpečné a zdraví neohrožující práci vychází z požadavků platných právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 	

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
<ul style="list-style-type: none"> Požadavky jsou doplněny informacemi o rizicích možných ohrožení v souvislosti s vykonáváním praktické výuky, včetně informací vztahujících se k opatřením na ochranu před působením zdrojů rizik. 	

8 Seznam doporučené literatury

Doporučená literatura
Babor, T. F. et al. (Eds.) (2017). <i>Publishing Addiction Science: A Guide for the Perplexed</i> , 3rd edition (pp. 119-131). London: Ubiquity Press. DOI: https://doi.org/10.5334/bbd .
Buriánek, J., Moravcová, E., Podaná, Z. (2015). <i>Delikvence mládeže – Trendy a souvislosti</i> . Praha: Triton.
Carson KV, Ameer F, Sayehmiri K, Hnin K, van Agteren JEM, Sayehmiri F, Brinn MP, Esterman AJ, Chang AB, Smith BJ. Mass media interventions for preventing smoking in young people. <i>Cochrane Database of Systematic Reviews</i> 2017, Issue 6. Art. No.: CD001006. DOI: 10.1002/14651858.CD001006.pub3.
Certifikační řád (2013). Praha: Národní ústav vzdělávání.
E-Guebaly, N., Carra, G., Galanter, M. (2015). <i>Textbook of addiction treatment: international perspectives</i> . Springer.
EMCDDA. (2010). <i>Manuals: Prevention and evaluation resources kit (PERK)</i> . Step 2a: Models and theories. Retrieved 11. 5. 2010 from: http://www.emcdda.europa.eu/publications/perk/resources/step2a/theory .
EMCDDA. (2012). <i>Guidelines for the evaluation of drug prevention: a manual for programme planners and evaluators. (second edition)</i> . Lisbon: EMCDDA. doi: 10.2810/51268.
Gabrhelík, R. (2016). <i>Prevence užívání návykových látek jako vědní disciplína a její aplikace v praxi</i> [Prevention of Substance Use as a Scientific Discipline and its Application in Practice]. Praha: Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a Nakladatelství Lidové noviny.
Kalina, K. et al.: <i>Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup</i> . Praha: Úřad vlády ČR/NMS.
Kalina, K. (2010). Historie, metody a implementace národních standardů pro oblast návykových látek v české republice. In: Mravčík, V., Běláčková, V., Fidesová, H., Kalina, K., Šťastná, L., Zábranský, T. a spol. (2010). <i>Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009</i> . Praha: NMC/Úřad vlády ČR.
Kalina, K. et al. (2015). <i>Klinická adiktologie</i> . Praha: Grada Publishing.
Kalina, K. (2013). <i>Psychoterapeutické systémy a jejich uplatnění v adiktologii</i> . Praha: Grada.
Kuklová, M. (2016). <i>Kognitivně-behaviorální terapie v léčbě závislosti</i> . Praha: Portál.
Millerová, G. (2011). <i>Adiktologické poradenství</i> . Praha: Galén.
Miovský, M. (2014). <i>Koncepce vědy a výzkumu v oboru adiktologie pro období 2014–2020</i> . Pracovní verze dokumentu č. 5 projednaná výbory společností SNN ČLS JEP a ČAA. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN. (dokument dostupný na www.adiktologie.cz v sekci Obor adiktologie).
Miovský, M. et al. (2015). <i>Prevence rizikového chování ve školství</i> . Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze.
Miovský, M. et al. (2015). <i>Výkladový slovník základních pojmů prevence rizikového chování</i> . Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze.

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
	Miovský, M. et al. (2015). <i>Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi</i> . Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze.
	Miovský, M. et al. (2015). <i>Kvality a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících</i> . Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze.
	Nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí. (2018).
	NIDA (2012). <i>Principles of Drug Addiction Treatment – A Research-Based Guide</i> . NIH Publication No. 00-4180, 3rd edition. Washington D.C.: NIDA/NIH. Internetové stránky: www.nida.nih.gov
	Potůček, M. (2015). <i>Veřejná politika</i> . 1. vydání, Praha: C. H. Beck.
	Prochaska, J. O.; Norcross, J. C.; DiClemente, C. C. (2018). <i>Změna k lepšímu</i> . Praha: Portál.
	Rooney, R., Mirick, R.G. (2018). <i>Strategies for Work with Involuntary Clients</i> . 3rd Edition. Columbia University Press.
	Sloboda, Z. & Petras, H. (Eds.) (2014). <i>Defining Prevention Science</i> , Springer US. DOI: 10.1007/978-1-4899-7424-2_15.
	Adameček, D., et al. (2021). Standardy odborné způsobilosti adiktologických služeb. Praha: Úřad vlády České republiky, Odbor protidrogové politiky, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.
	Sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP. 2021. Koncepce rozvoje adiktologických služeb. Praha: Úřad vlády České republiky.
Zákony, vyhlášky, předpisy	
	Standardy odborné způsobilosti pro zařízení a programy poskytující adiktologické odborné služby (Standardy služeb pro uživatele drog, závislé a patologické hráče) ve verzi schválené Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky dne 3. 3. 2015.
	Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
	Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních
	Nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí, ve znění pozdějších předpisů.
	Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků
Dokumenty pro práci s Klinickými doporučenými postupy a originály KDP	
	ASAM (2015). ASAM National Practice Guideline for the Use of Medications in the Treatment of Addiction Involving Opioid Use.
	Mann et al (2017). German Guidelines on Screening, Diagnosis and Treatment of Alcohol Use Disorders.
	The Office of Quality, Safety and Value, VA, Washington, DC & Office of Evidence Based Practice, U.S. Army Medical Command (2015). CLINICAL PRACTICE GUIDELINE FOR THE MANAGEMENT OF SUBSTANCE USE DISORDERS.
	Centre for Effective Practice (2019). Managing Benzodiazepine Use in Older Adults.
	Centre for Effective Practice (2019). Alcohol Use Disorder (AUD) Tool.
	Centre for Effective Practice (2018). Opioid Use Disorder (OUD) Tool.
	SAMSHA (2015). Federal Guidelines for Opioid Treatment Programs.

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
	CMAJ 2020 March 9;192:E240-54. doi: 10.1503/cmaj.190777. Clinical guideline for homeless and vulnerably housed people, and people with lived homelessness experience.
	Vakharia, Little, Clin Soc Work J (2017) 45:65–76DOI 10.1007/s10615-016-0584-3. Starting Where the Client Is: Harm Reduction Guidelines for Clinical Social Work Practice.
	NICE (2016). Coexisting severe mental illness and substance misuse: community health and social care services.
	NICE (2017). Drug misuse prevention: targeted interventions.
	NICE (2021). Tobacco: preventing uptake, promoting quitting and treating dependence.
	WHO, UNODC (2020). International standards for the treatment of drug use disorders.
	Clinical Guidelines on Drug Misuse and Dependence Update 2017 Independent Expert Working Group. Drug misuse and dependence. UK guidelines on clinical management.
	Shmuts et al., Internal and Emergency Medicine (2021) 16:1253–1260 https://doi.org/10.1007/s11739-021-02636-9 . Guidelines for the assessment and management of addiction in the hospitalized patient with opioid use disorder: a twenty-first century update.
	SAMSHA (2018). Clinical Guidance for Treating Pregnant and Parenting Women With Opioid Use Disorder and Their Infants.
	WHO. Doporučené postupy pro identifikaci a řešení problému užívání návykových látek a poruch spojených s užíváním návykových látek v těhotenství: Metodická příručka.
	Kahan (2015). Management of substance use disorders in primary care.
	SAMSHA (2021). Treatment Considerations for Youth and Young Adults with Serious Emotional Disturbances/Serious Mental Illnesses and Co-occurring Substance Use.
	SAMSHA (2020). Substance Use Disorder Treatment for People with Co-Occurring Disorders.
	Kabiček et al. (2020). Manuál krátké intervence v oblasti návykových látek v praxi praktického lékaře pro děti a dorost.
	Králíková et al., Vnitř Lék 2015; 61(5, Suppl 1): 1S4–1S15. Doporučení pro léčbu závislosti na tabáku.
	ASAM (2020). The ASAM Clinical Practice Guideline on Alcohol Withdrawal Management.
	WHO (2014). Guidelines for the identification and management of substance use and substance use disorders in pregnancy.
	DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2018. Léčba závislosti na tabáku (ZNT) - obecný postup terapie.
	DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2018. Léčba závislosti na tabáku (ZNT) - psychosocio-behaviorální intervence.
	DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2018. Léčba závislosti na tabáku (ZNT) – farmakoterapie.
	DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2018. Doporučené postupy psychiatrické péče IV. (část o léčbě závislosti).
	Standard substituční léčby.
	Nešpor, n.d. Psychoaktivní látky a patologické hráčství: diagnostické kategorie, rizika, krátká intervence a léčba.

MZČR	Vzdělávací program specializačního vzdělávání v oboru ADIKTOLOG – KLINICKÁ ADIKTOLOGIE
UNODC, 2018 ¹	
CRAFT ²	
TREATNET, UNODC, 2013 ³ 2019 ⁴	
Gilvarry et al., 2012 ⁵ . Doporučené postupy pro práci s mladými lidmi s problémy souvisejícími s užíváním návykových látek.	
NIDA, 2014 ⁶	
WHO, 2014 ⁷	
NHS, 2007a ⁸ , 2007b ⁹ , 2009a ¹⁰ , 2009b ¹¹	

¹ https://www.unodc.org/documents/prevention/UNODC_2013_2015_international_standards_on_drug_use_prevention_E.pdf

² <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2011/10/26/peds.2011-1754.full.pdf>

³ <https://www.unodc.org/documents/prevention/family-guidelines-E.pdf>

⁴ https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/Updated_Final_UNFT_to_share.pdf

⁵ <https://www.amazon.com/Clinical-Manual-Adolescent-Substance-Treatment/dp/1585623814>

⁶ <https://www.drugabuse.gov/publications/principles-adolescent-substance-use-disorder-treatment-research-based-guide/principles-adolescent-substance-use-disorder-treatment>

⁷ https://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_101826_EN_8.%20UK0

⁸ <https://www.bl.uk/collection-items/role-of-camhs-and-addiction-psychiatry-in-adolescent-substance-misuse-services-youngpeoples-specialist-substance-misuse-treatment>

⁹ http://drugslibrary.wordpress.stir.ac.uk/files/2017/04/yp_exploring_the_evidence_01091.pdf

¹⁰ https://www.drugsandalcohol.ie/12296/1/DOH_Guidance_for_pharmacological_management_substance_misuse_young_people.pdf